

İSTANBULU DOLAŞIRKEN

Eyüp semti

Avrupa hükümdarlarının tahta çıkışlarındaki tetevvüç merasimler gibi Osmanlı padişahlarının (kılıç kuşanmaları) da burada yapılırdı.

Eyübün eski hâli ve denizden görünüşü

Araplarda ebu, ibn, üm, bint, yâni baba, oğul; ana; kız lâkapları ile anılmak âdet olduğundan aşıptan Halidinki de oğlundan dolayı (Ebu Eyüp), babasından dolayı (Halid bin Zeyid), peygamberi.

mize yardı meden Medinelilerden olduğu için de (Ensari) dir.

Semtin adı (Ebu Eyüp) ten geliyor. Hazreti Muhammed, Mekkedden Medineye hicret edince, devesi bir arsa önünde çöküp kaldıktan sonra Ebu Eyüb Halid bin Zeydin kapısı önünde çökmüş; hanesine misafir olmuş. Arsayı sahipleri olan iki yetimden satın alarak bir mescidi şerif ve etrafına kendisi ve ehli beyti için evler yaptırarak oraya nakil buyurmuş.

Sonraları birçok ilâvelerle büyütülen, imar edilen, Kâbeden sonra en büyük islâm ziyaretgâhı olan (Haremî nebevî) orasıdır.

Hicretin 49 uncu ve 50 nci yılında, Emevî halifelerinin birincisi olan Muaviyenin ordusu İstanbulu muhasara ederken yardıma gelen ve oğlu Zeyidin kumandasında bulunan kitalar arasında Ebu Eyüb de bulunuyormuş.

Pek yaşlı olan hazret, bu esnada hastalanıp vefat edince surların dışına defnetmişler.

Aradan asırlar geçiyor. İstanbulu kuşatan Türkler şehri zaptetmek üzere. Ülemeden ve ermiş sayılanlardan Ak Şemseddin mürakabeye varıp Ebu Eyübün kabrini keşfediyor. Fetihden sonra işaret ettiği yere Fatih Sultan Mehmet bir türbe, medrese, kütüphane ve cami yaptırıyor.

Bunlar, muhtelif tarihlerde tadil ve tamir edilmiş, Üçüncü Selim devrinde, 1800 senesinde civarındaki dükkânlarla binalar istimlâk edilerek, yalnız iki mağazası bırakılıp cami temelinden ve yeni baştan inşa ettirilmiş.

Avrupa hükümdarlarının tahta çıkışlarındaki tetevvüç merasimleri gibi, Osmanlı padişahlarının (Kılıç kuşanma) ları da burada yapılırdı.

Eyüb, ötedenberi müslüman yatağı, havalisi müslüman kabristanı, türbe-i şerife İstanbul halkının başlıca ziyaret yeriydi. Avlusu asırdide ağaçlarla, sürü sürü güvercinleriyle, boyuna takır takır gaga vuran leyleklerle meşhurdu ki çok yaşayan

bu hayvancıklardan el'an tek tük bakiye var.

Vaktile Eyüp ve yakınlarında pek muhteşem sultan ve vezir sarayları mevcutmuş. Nitekim, Akkoyunlu

Yazan:
Sermet Muhtar ALUS

devletinin divan hizmetinde bulunan sonra İsmail Safevî İrana Şah olunca İstanbulla, İkinci Beyazıdın nezdine gelen, onun emrile ve fariş dilile, Osmanlıların ilk sekiz padişahı zamanına ait (Heşt Behişt) yâni (Sekiz Cennet) isimli tarihi yazan, Yavuz Selim zamanında Arabistan kazaskeri unvanını alan Bitlisli İdris'in de burada ismini taşıyan çeşme ve köşkü varmış ki (Bahariye) veya (Baharâbad) köşkü denilirmiş.

Önce Beşiktaşta, sonra Maçkada bulunan Mevlevihane, bu köşkün yerine yapıldığı için (Bahariye mevlevihanesi) adını almış.

Karaağaçtaki, Üçüncü Ahmedin pek sevdiği saray ise, hakkında söylenen:

*Kaddü dilber gibi dil eğlencesi
Gamkisarım Karaağaç bahçesi
Beytine lâyük derece rağbette imiş.*

Eyüp kıyısındaki İplikhane kışlası bundan 35 yıl evvelin leyli (Baytar ve Eczacı Rüşdiyei Askeriyesi) idi.

Eyüpteki adlı sanlı (Niyet kuyusu) mezarlıklar arasından yokuşu tırmanıp meydanımsı kırılığa gelince, viran, çarpuk çarpuk bir evin bahçesindeydi.

Kapısında başörtülü, yeldirmeli bir bacı. Hacet ehilleri başvurup, (kendilerine veya kızlarına kismet mi bekliyorlar?.. Taşradaki kocalarından haber mi alamıyorlar?.. Yoksa adamlar zırt zırt kayboldukları için baştan mı çıktılar?) bunları bir bir döşenirler, bacı dinleyip avâidini aldıktan ve okuyup üfledikten sonra:

— Kuyuya bak, şimdi niyetin geçecek!

Diyince, karanlık, durgun suya bak bre bak.

Avanakların gözlerinde karaltılar, hayaletler: (İşte niyetim geçti, geçiyor) hülyalarına kapılan kapılana.

Mezarlığın daha yukarısındaki küçükük salaş Halıca, İstanbulla, Bey oğluna kuşbakışlı, Pierre Loti'nin sevgili kahvesi idi. Bir vaktin meşhur fulye tarlaları ve mesire yerleri de alt yamaçlarda...

Sermet Muhtar ALUS

